

Per Risberg
Tel: 08-698 8534
per.risberg
@naturvardsverket.se

BESLUT
2009-03-31 Dnr 412-2064-09 Nv

Sändlista

Beslut om skydds jakt efter gråsäl 2009

Beslut

Naturvårdsverket beslutar om skydds jakt efter gråsäl i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs, Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands och delar av Kalmar län. Naturvårdsverket stöder beslutet på bestämmelserna i 21 §, 23 a § första stycket 3 och 24 § första stycket jaktförordningen (1987:905) samt vad som föreskrivs i 9 b § samma förordning

Naturvårdsverket beslutar även att nedan angivna villkor gäller för skydds jakten enligt detta beslut. Efterlevnaden av dessa villkor är en förutsättning för att skydds jakt enligt Naturvårdsverkets beslut ska få bedrivas. Skydds jakt som bedrivs mot dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelsen i 3 § jaktlagen 1987:259). Straffbestämmelser för jaktbrott och grovt jaktbrott finns i 43 respektive 44 § jaktlagen. För jaktbrott kan även den dömas som förfarit med oaktsamhet.

Beslutet gäller utan hinder av att beslutet överklagas. Angående överklagande, se bilaga 3.

Villkor för bedrivande av skydds jakt efter gråsäl 2009

Var, när och hur många djur får fällas?

Skydds jaktområden

Skydds jakt efter gråsäl får endast bedrivas i området innanför territorialvattengränsen i **Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs, Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands län samt i**

Västerviks, Oskarshamns, Mönsterås och Borgholms kommuner i Kalmar län. Inom skydds jaktområdet finns det skyddade områden inom vilka det kan gälla regler som **helt eller delvis förbjuder jakt efter säl**. För sådana områden kan också andra regler gälla som måste beaktas vid skyddsjakten. Länsstyrelsen lämnar information om områdenas belägenhet och vilka regler som gäller för dem.

Vissa områden av särskild vikt för beståndsövervakning av säl omfattas inte av detta beslut. Skydds jakt efter gråsäl får följaktligen inte bedrivas inom dessa områden med stöd av detta beslut. Det gäller följande platser samt vattenområdena inom 200 meter från dessa:

Norrbottens län:	Stor-Rebben Lilla Björn Olsvensahällan Vidbrännan
Västerbottens län:	Gråsjälshällan Sydvästbrotten Bonden Tuvan Lördagshällan Yttre Järnäsgrund
Västernorrlands län:	Spikarna
Gävleborgs län:	Lövgrunds rabbar St. Olofshällan Tihällan Finskan Karlshällan Tihällssten Gran-Lillgrund
Uppsala län:	Märketshällan Märketskallen Bränningsbråten Lågagunden Klacken Storgrunden Västerbådan
Stockholms län:	Angödrommen: Ägglösen, Björnsgrund, Blötberget, Dromgrynnan Tuvan Sälberget: Sälberget, Utberget Svenska Björn: Humlorna, Norrkobbarna, Tridningstenen Landsort: Karvasen, Lönnbådan, Roxen Huvudskär: Kroknäsan, Stora och Lilla Ivarn, Perskobb

	Gillöga Märkbåden
	Grän
Södermanlands län:	Källskären
	Simpgrund
	Sörbobrotten
	Sörbrott
	Stångskär
Östergötlands län:	S:t Anna: Fällbådan, Sandsänkan, Sänkan
	Höga ören
Kalmar län:	Örö sankor
	Runsten

Antal sälar

Följande antal gråsälar får högst fällas i respektive län (tilldelning):

Norrbottens län:	40
Västerbottens län:	20
Västernorrlands län:	30
Gävleborgs län:	60
Uppsala län:	20
Stockholms län:	20
Södermanlands län:	10
Östergötlands län:	10
Kalmar län:	20
SUMMA	230

Jaktplatser

Grundregeln är att skyddsjakten får bedrivas från land. Om skyddsjakten bedrivs i lugnt väder (vindhastighet <3 m/s) och när det inte är sjöhävning, får dock skyddsjakt även bedrivas från is, från båt som är fast angjord vid is, från skjuttorn eller annan liknande konstruktion som är byggd eller fast angjord på botten samt från flotte eller liknande anordning av sådan storlek, och stumt förankrad på sådant sätt, att skyddsjakten kan bedrivas som från land.

Yrkesfiskare som drabbas av skador på fångst eller redskap kan efter ansökan hos Naturvårdsverket få särskilt tillstånd till skyddsjakt från båt. Yrkesfiskare som fått sådant tillstånd att bedriva skyddsjakt från båt kan uppdra åt annan namngiven person att utföra skyddsjakten. Den som ska utföra skyddsjakt från båt ska kunna uppvisa intyg på genomgången utbildning i säljakt anordnad av jägarorganisation i Sverige eller Finland. Skyddsjakten kan komma att villkoras ytterligare.

Ansökan om att få bedriva skyddsjakt från båt skall sändas till Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm.

Jakttid

Skydds jakt är tillåten under tiden 16 april – 31 december 2009 eller den tidigare tidpunkt när länets kvot är fylld. Högst hälften av antalet tilldelade djur per län får fällas före den 1 juni 2009.

Avlysning

Länsstyrelsen avlyser skyddsjakten när det tillåtna antalet gråsälar inom länet fällts eller påskjutits alternativt att jakttiden löpt ut.

Vilka får utföra skyddsjakten?

Den som vill bedriva skydds jakt ska ha rätt att bedriva säljakt på berört område. Tillstånd att bedriva jakt på allmänt vatten medges av respektive länsstyrelse. Den som bedriver skydds jakt efter gråsäl ska vidare hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där skyddsjakten bedrivs. Kustbevakningen lämnar på telefonnummer 0611-855 09 upplysningar dygnet runt om hur många sälar som rapporterats fällda i respektive län.

Tillåtna jaktmedel m. m.

Vid skyddsjakten får endast användas ammunition som tillhör klass 1 enligt 14 § Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18). Vidare får halvautomatiska vapen som uppfyller kraven i 11 § styckena 1 och 2 NFS 2002:18 användas vid skyddsjakten om de kan laddas med högst tre patroner.

Fångstredskap som är godkänt av Naturvårdsverket för fångst av gråsäl får användas i befintliga fiskeredskap. Användande av sådant fångstredskap ska anmälas med angivande av användare och position till Kustbevakningen i Härnösand på telefon 0611-855 50 innan det får användas. Föreskrifter om övriga krav på levandefångstredskap finns i Naturvårdsverkets Föreskrifter och Allmänna råd om jakt och statens vilt, m.m. (NFS 2002:18).

Bärgning

Varje fälld säl ska om möjligt bärgas. Skyddsjakten får därför endast bedrivas på sådana platser och på sådant sätt att fällda djur kan bärgas. Den som bedriver skydds jakt med stöd av detta beslut är skyldig att i förväg vidta de åtgärder som kan anses nödvändiga med hänsyn till var och hur skyddsjakten bedrivs för att skjuten säl ska kunna bärgas.

Eftersom en död säl snabbt sjunker, medger Naturvårdsverket att jägaren vid skyddsjakten får ha medhjälpare i båt med motorn igång i syfte att snabbast möjligt kunna bärga skjuten säl. Båten får dock inte användas för annat syfte än att bärga sälen, t.ex. för att avleda sälens uppmärksamhet från jägaren.

Anmälan av fälld gråsäl

Den som fällt eller påskjutit en gråsäl ska utan dröjsmål, dock *senast klockan 24:00* samma dag djuret har fällt eller påskjutits, anmäla det till Kustbevakningen i Härnösand på telefonnummer 0611-855 50. Vid anmälan ska skytten lämna följande uppgifter som antecknas av Kustbevakningen:

1. Skyttens namn, adress och telefonnummer,
2. När sälen fällt eller påskjutits (datum och klockslag),
3. På vilken plats (position eller fysiskt objekt) sälen fällt eller påskjutits,
4. Om sälen fångats i fångstredskap.

Prover

Den som faller gråsäl ska lämna in prover och uppgifter enligt bilaga 2. Fällda gråsäl får, när föreskrivna uppgifter och prover har lämnats till Naturhistoriska riksmuseet, behållas av den som fällt djuret. Som villkor för att få behålla fällda sälar gäller därför att de prover och uppgifter ska lämnas som framgår av bilaga 2.

Fiskarnas och jägarnas organisationer i respektive län kan lämna information om hur provtagning samt emballering och hantering av proverna bör ske. Naturhistoriska riksmuseet svarar för kostnaderna för uppsamling, mellanlagring och transport av proverna. Museet lämnar också ersättning till den som skickat in prov enligt bilaga 2.

Följande personer på Naturhistoriska riksmuseet kan lämna ytterligare information om provtagning och emballering:

Charlotta Moraeus 08-5195 5144
Britt-Marie Bäcklin 08-5195 4259

Länsstyrelsernas åtgärder

Länsstyrelserna offentliggör beslut om avlysning av skyddsjakten på sådant sätt att alla berörda snarast möjligt får kännedom om det.

Senast den 15 februari 2010 bör respektive länsstyrelsen lämna en skriftlig redovisning av vilka effekter skyddsjakten haft på sälskadornas omfattning samt övriga erfarenheter från skyddsjakten. Rapporten bör även innehålla en redovisning av vilka eventuella förändringar av skyddsjakten som länsstyrelsen föreslår.

Bakgrund

Sälstammens utveckling.

Gråsälstammen i Östersjön har efter att ha varit tillbakapressad börjat återhämta sig och beräknas nu uppgå till mer än 25 000 individer. Hälsosituationen har

förbättrats avsevärt. Sälarna har vissa problem med tarmsår, vilkas orsak ännu inte är känd. Gråsälens finns nu längs hela kustområdet från Skåne upp till Norrbotten. Den årliga ökningen efter avgångar i form av jakt, bifångster och annan dödlighet i Östersjön som helhet uppgår till över 7%.

Lagstiftningen

Möjligheterna att besluta om skyddsjakt regleras i jaktlagstiftningen.

Internationellt

HELCOM har i sin rekommendation (HELCOM recommendation 27-28/2 on management of seals in the Baltic Sea Area) fastslagit förvaltningsprinciper enligt vilka sälpopulationerna skall tillåtas öka och ges möjlighet att besätta lämpliga föryngringsområden i hela Östersjön

Nationellt

Naturvårdsverket fastställde den 25 juni 2001 en *Nationell Förvaltningsplan för Gråsälbeståndet i Östersjön* (Dnr 402-2695-01 Nf). Naturvårdsverket genomför för närvarande en revidering av förvaltningsplanen.

Sälskadorna

Fiskeriverket uppskattade 2005 att värdet av sälskadorna på det svenska yrkesfisket uppgick till ca 55 miljoner kr per år.

Trots att arbetet inom Program Säl och Fiske med att utveckla sälsäkra fiskeredskap och -metoder har intensifierats, går det inte idag att lösa alla problem med sälskador enbart genom skadeförebyggande åtgärder. Regeringen har för 2009 höjt Viltskadeanslaget (Anslag 1:8, Jo 2008/3942)) med 10 miljoner kronor och anvisat 30 miljoner kronor för bidrag och ersättningar för sälskador på fiske.

Länsstyrelsernas skrivelser

Länsstyrelsen i Stockholms län betonar vikten av att skyddsjakten kan bedrivas där skadorna är allvarligast och att jaktmetoder utvecklas som underlättar detta. Länsstyrelsen i Uppsala län konstaterar att omfattningen av skyddsjakten är för liten för att det ska gå att dra slutsatser om effekter av skyddsjakten på skadesituationen och föreslår att regelverket för skyddsjakt från båt förenklas. Länsstyrelsen i Västerbotten anser att kvoten för länet bör delas upp i två delar, en för skyddsjakt med skjutvapen och en för fångst. Länsstyrelsen föreslår en utvärdering av skyddet av räkningsplatser, att möjlighet att jaga säl från båt bör finnas vid samtliga fiskeredskap samt att skyddsjakten bör få bedrivas med ammunition klass 2. Länsstyrelsen i Norrbotten hemställer om ökade möjligheter att bedriva skyddsjakt från båt samt utökning av området som omfattas av beslutet. Vidare tillstyrker Länsstyrelsen förslagen från Jägareförbundet i Norrbotten och Norrbottens kustfiskareförbund om enklare insamling av material och användning av andra kalibrar vid skyddsjakten.

Övriga ansökningar och skrivelser

Jägareförbundet Norrbotten föreslår i stort oförändrade regler för skyddsjakten, men yrkar på att omfattningen av material som ska samlas in minskas samt att det bör vara tillåtet att använda kulammunition klass 2 vid skyddsjakten.

Svenska Jägareförbundet föreslår att skyddsjaktområdet utökas till att omfatta även Resterande del av Kalmar län och Blekinge län samt att skyddsjakt tillåts, åtminstone under del av året, på de platser där Naturhistoriska riksmuseet räknar gråsäl. Vidare föreslår förbundet att det ska vara tillåtet att bedriva skyddsjakten från båt, att det ska vara tillåtet att använda kulammunition klass 2 vid skyddsjakten samt att skrivningen rörande bärgningskravet mildras. Vad gäller insamling av material föreslår förbundet att insändandet ska vara frivilligt.

Skäl

Naturvårdsverket anser att tyngdpunkten i arbetet med att långsiktigt minska problemen med sälskador i det yrkesmässiga kustfisket bör ligga på att utveckla sälsäkra fiskeredskap och –metoder i kombination med viss skyddsjakt. Trots att sådant utvecklingsarbete pågått sedan år 1993 har sälskadorna fortsatt att öka. Naturvårdsverket har därför prövat frågan om vilka andra lämpliga åtgärder som kan vidtas för att begränsa skadorna och då funnit att det ännu inte finns tillräckliga skadeförebyggande åtgärder. Naturvårdsverket bedömer därför att skyddsjakt efter gråsäl kan tillåtas i den omfattning och enligt de villkor som framgår av detta beslut.

Skyddsjaktsområden

Med hänsyn till behoven av en stabil populationsövervakning inom miljöövervakningen omfattar detta beslut inte vissa mindre områden som är av vikt för övervakningen. Naturvårdsverket gör bedömningen att populationsutvecklingen och skadesituationen i Kalmar län söder om Mönsterås och Borgholms kommuner och i Blekinge i nuläget inte motiverar en utökning av område som omfattas av detta beslut. Naturvårdsverket prövar enskilda ansökningar om skyddsjakt i andra områden.

Bestämmelser om skyddsjakt i områden som skyddats med stöd av bestämmelser i 7 kap. miljöbalken beslutas av länsstyrelserna i berörda län.

Jaktmetoder

Myndigheter och organisationer har uttryckt det angelägna i att skyddsjakt från båt skall tillåtas. Viss sådan skyddsjakt är tillåten med vissa villkor (se sid. 3) sedan 2007. Antalet tillstånd och fällda sälar är för litet för att medge en ordentlig utvärdering av metoden. Naturvårdsverket medger även i år i enskilda fall efter ansökan skyddsjakt från båt där villkoren uppfyllts. Verket kommer att följa upp skyddsjakten.

Jaktmedel

Gråsälén hör till de arter som endast får jagas med ammunition tillhörande klass 1. I nuläget finns det enligt verkets mening inga skäl som motiverar ett undantag i detta beslut från bestämmelserna om jaktmedel.

Naturvårdsverket har godkänt ett levandefångstredskap för gråsäl, avsett att monteras i befintliga fiskeredskap av modell "Push-Up". Dessa är tillåtna att användas inom ramen för detta beslut.

Kvoter

Av 230 beviljade gråsäl under 2008 rapporterades 128 fällda. Mot bakgrund av detta finner Naturvårdsverket det inte motiverat att höja kvoten mer än vad som ovan angivits. Mot bakgrund av att fångstredskap varit tillåtna relativt kort tid ser Naturvårdsverket i nuläget inget behov av att dela upp kvoten ytterligare.

Jakttid, m.m.

Jakttiden är beslutad mot bakgrund av sälarnas behov av fredning under kutning och pälsomsning samt behovet av att skydda fisket mot skador.

Övrigt

Varje fälld gråsäl erbjuder en mycket värdefull möjlighet att samla in prover från säl. Proverna har stor betydelse för den forskning om gråsäl som bedrivs av forskare på bland annat Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. Därför ska prover tas från varje fälld säl. Sälars påverkan på fiskbestånd är en aktuell fråga, men de fakta som finns om sälarnas födovanor bygger på äldre undersökningar. Det är därför viktigt att material kommer in som kan användas för analyser av mag- och tarminnehåll.

Naturvårdsverket kan i särskild ordning pröva enskilda ansökningar om skydds jakt efter gråsäl.

Detta beslut har fattats av tf avdelningschefen Anna Helena Lindahl. Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit vik enhetschefen Klas Allander, avdelningsdirektörerna Malin Hollberg Malm och Per Risberg, den sistnämnde föredragande.

För Naturvårdsverket

Anna Helena Lindahl

Per Risberg

Upplysning om hur man överklagar, se bilaga 3.

Bilagor:

1. Sändlista och kopior
2. Instruktioner, m.m. om provtagning av fällda gråsäl
3. Hur man överklagar

Bilaga 1

Sändlista   Beslut om skydds jakt på gråsäl 2009   412-2064-09 Nv

Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Blekinge län
Kustbevakningen Region Nord
Naturhistoriska Riksmuseet

Kopia e-post

Miljödepartementet
Jordbruksdepartementet
Fiskeriverket
Viltskadecenter
Jord- och Skogbruksministeriet, Helsingfors
Miljöministeriet, Helsingfors
Ålands Landskapsstyrelse
HELCOM
Program Sälar och Fiske
Sveriges Fiskares Riksförbund
WWF
Svenska Naturskyddsföreningen
Jägarnas Riksförbund/Landsbygdens jägare
Svenska Jägareförbundet
Lantbrukarnas Riksförbund
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund
Sveriges Fiskevattenägareförbund

Bilaga 3

Var ska beslutet överklagas?

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos länsrätten. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.** Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till länsrätten.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt och det ska vara undertecknat.

I skrivelsen ska Ni ange:

Ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer,

vilket beslut som Ni överklagar t.ex. genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer,

hur Ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt

om det finns motparter i ärendet bör Ni ange deras namn, adress och telefonnummer

Insamling av prover från och uppgifter om fällda gråsäl

Det är av stort värde för forskningen om hälsotillståndet hos Östersjöns gråsäl, att vissa uppgifter lämnas och att prover insamlas från de sälar som skjuts vid skyddsjakten. Proverna kommer att användas vid studier av sjukliga förändringar, eventuell förekomst av miljögifter och maginnehåll.

För uppgifterna och proverna utgår i normalfall för närvarande en ersättning med 608 kronor för privatperson eller 800 kronor för företag. Denna ersättning är skattepliktig. Vi behöver därför uppgift om personnummer eller organisationsnummer. Inkomstuppgift kommer att lämnas till Skatteverket. NRM arbetar för att hitta en ekonomisk lösning som kompenserar den nya lägre ersättningen som beror på arbetsgivaravgifter. Om ersättningen ej beräknas överstiga 1000 kronor/år/person är ersättningen 800 kronor. Kostnaden för uppsamling, mellanlagring och frakt betalas mot räkning av Riksmuseet.

Om du har frågor om uppgiftslämning och provtagning eller om ersättningen kontakta Riksmuseet (namn och telefonnummer finns på sidan 2 i denna bilaga).

Nedan följer en beskrivning av de uppgifter som skall lämnas och de organprover som skall tas. I den bifogade **HANDLEDNINGEN** (Bilaga 2B) beskrivs hur du skall gå till väga. Den bifogade **RAPPORTEN** (Bilaga 2C) skall fyllas i och skickas till Naturhistoriska Riksmuseet tillsammans med proverna. Varje rapport packas enskilt ihop med prover från tillhörande säl.

Vilka uppgifter skall lämnas?

- **Kön**
- **Kroppslängd**
- **Späcktjocklek**
- **Kroppsvikt (om möjligt)**

Vad skall tillvaratas?

- Remsa av **späck** och **hud**
- **Underkäken**
- **Hjärta, lunga, lever** och **mjälte**
- **Mag** och **tarmkanal**
- **Penisben, testiklar** och **bitestiklar** hos handjur
- **Könsorgan** hos hondjur (**livmoder, äggstockar**, inklusive eventuellt **foster**)

Vilka uppgifter lämnas tillsammans med proverna?

På bifogad **RAPPORT** lämnas uppgifter om:

- **Skytten** (namn, adress, telefonnummer)
- **Utbetalningsuppgifter** (person- eller organisationsnummer och bank/pg-nummer)
- **Jakten** (datum och skottplats)
- **Sälen** (kön, längd, och späcktjocklek samt om möjligt kroppsvikt)
- Vilka **organprover** som tagits

Hur skall proverna förpackas och skickas?

Förfarandet skiljer sig mellan olika län hur prover av säl packas och skickas beroende på att vissa län har tillgång till infrysning och mellanlagring genom fiskar/jägarorganisationer. På dessa ställen svarar organisationerna för att proverna infrysas och mellanlagras samt transporteras till Riksmuseet.

Jägare från övriga län kan mot milersättning själva leverera proverna, alternativt använda en transportfirma eller skicka med Posten. Om en transportfirma används vill vi bli kontaktade så att vi kan ordna gemensamma transporter i så stor utsträckning som möjligt. Om proverna inte kan lämnas på ett uppsamlingsställe ska de skickas i **örjan av veckan** så att de inte blir liggande inomhus över ett veckoslut. Naturhistoriska riksmuseet (mottagaren) betalar kostnaden för transporten mot insändandet av kvitto. **Kontakta gärna någon av nedan angivna personer innan paket skickas, oavsett transportsätt, så vi vet att vi har prover att ta emot.**

- Naturhistoriska riksmuseet och Posten har träffat en överenskommelse om rutiner för att sända in döda djur till Riksmuseet. Materialet skickas **fryst** med "Företagspaket 16.00". Paketet får väga högst 20 kg och ska lämnas in till Postens Företagscenter. Det finns idag cirka 380 Företagscenter runtom i landet och det närmaste för dig hittar du på www.posten.se (sök under "Här finns posten" - företagscenter - din adress) eller via Posten kundtjänst, telefon 0243-929 37. Paket med döda djur får inte lämnas till Postens partners som livsmedelsbutiker, bensinstationer m.fl. Kontakta postkontoret och kontrollera när sista inlämningstiden infaller på dagen
- För att försäkra oss om en säker transport, så att det exempelvis inte uppstår några läckage, har vi tillsammans med Posten tagit fram ett särskilt förpackningsmaterial. Det består av kartonger i kraftig papp, kraftiga plastpåsar samt buntband. **Förpackningsmaterialet inklusive förbetald adressetikett beställs kostnadsfritt från Naturhistoriska Riksmuseet, se kontaktpersoner nedan**

För samtliga prover gäller att:

- Bröst- och bukorganen (dvs. **hjärta, lunga, lever och mjälte**) inklusive **honliga könsorgan** med eventuellt **foster** samt **mag och tarmkanal** läggs direkt i en plastsäck som i sin tur läggs i ytterligare plastsäckar
- Resten av proverna (**späckprov, hanliga könsorgan, underkäke**) läggs i separat fryspåse innan den läggs i ovannämnda plastsäck
- Den ifyllda **RAPPORTEN** skall läggas i en tät plastpåse innan den läggs i plastsäckarna
- Använd flera lager plastsäckar för att undvika läckage
- Märk säckarna med en etikett på vilken anges län, avsändarens namn samt datum
Observera att både etiketten och påskriften måste vara **vattentåliga**
- Lägg säckarna i en stadig kartong som tål upprepad hantering om paketet skickas med Post
- Frys paketet innan det skickas

Vart skall proverna skickas?

Leveransadress: Naturhistoriska Riksmuseet, Enheten för miljögiftsforskning
Frescativägen 48, 114 18 STOCKHOLM

Eventuella frågor besvaras av följande personer på Naturhistoriska Riksmuseet:

Charlotta Moraeus   08-5195 5144   charlotta.moraeus@nrm.se
 Britt-Marie Bäcklin   08-5195 4259   britt-marie.backlin@nrm.se
 Elisabeth Grafström   08-5195 4112   elisabeth.grafstrom@nrm.se (utbetalningar)
 Meddelande kan lämnas på telefon 0701-82 40 60 (vi ringer upp på vardagar)

HANDLEDNING

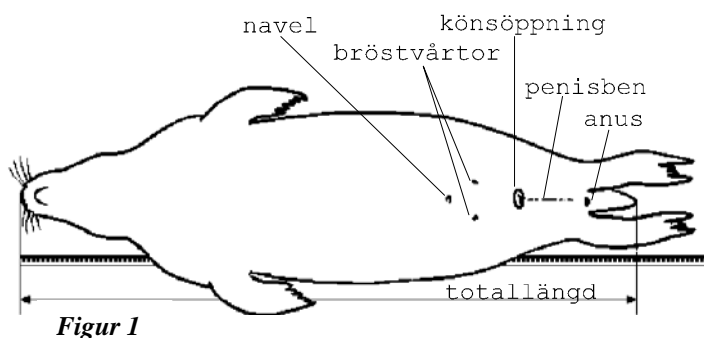
FÖR KÖNSBESTÄMNING, MÄTTAGNING OCH TILLVARATAGANDE AV PROVER

För dig som har tidigare erfarenhet av passning och urtagning av vilt är förfarandet enkelt. Väg sälen om du har möjlighet. Efter notering av kön, kroppslängd (Figur 1) och späcktjocklek (Figur 2), tillvaratas följande prov:

- Hjärta, lunga, lever, mjälte
- Prov från späck och hud
- Underkäke
- Mag och tarmkanal
- Honliga könsorgan med eventuellt foster (Figur 5)
- Hanliga könsorgan, penisben och testiklar (Figur 3).

OM DU TYCKER ATT DET ÄR ENKLARE ATT SKÄRA UT OCH SKICKA IN SAMTLIGA ORGAN I ETT STYCKE (FRÅN TUNGAN MED BRÖST- OCH BUKORGAN TILL ANUS) GÖR DÅ DET.

KÖNSBESTÄMNING

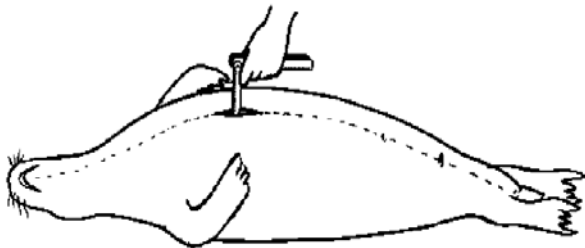

1. Lägg sälen på rygg.
2. *Handjur*: Könsöppningen är belägen i huden i bukregionen, bakom naveln. Penisbenet kan kännas genom att man trycker handen på buken bakom könsöppningen.
3. *Hondjur*: Hos sälhonor saknas den öppning i bukregionen som finns hos handjuren. Vaginalöppningen hos sälhonor är belägen intill anus.

KROPPSLÄNGD

1. Kroppslängden mäts när sälen ligger på rygg på plant underlag (Figur 1). Mätningen görs med tumstock.
2. Lägg tumstocken under sälen.
3. Skallen skall tryckas mot underlaget så att nosen sträcks ned mot tumstocken.
4. Mät kroppslängden mellan nosspets och svansspets.

SPÄCKTJOCKLEK

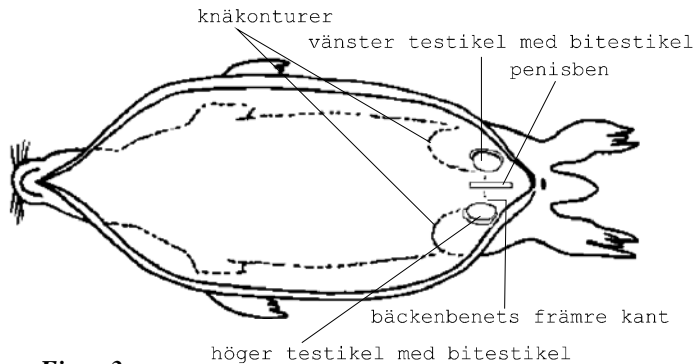
Figur 2

1. Späcktjockleken mäts innan sälen öppnas.
2. Lägg ett ca 10 cm långt längdsnitt i mittlinjen i huden vid bröstorgans bakre del.
3. Skär genom späcket ner till bröstkorgen.
4. Mät späcktjockleken (utan hud) med en tumstock. Kläm ihop snittet runt tumstocksändan vid mätningen.

SPÄCK OCH HUD

1. Lägg ett längdsnitt genom hud och späck från underkäke till svans.
2. Skär ut en 2 cm bred och ca 30 cm lång remsa av hud och späck parallellt med längdsnittet. Remsan skall innehålla *allt* späck från huden ned till underliggande muskler.
3. Den ihoprullade remsan skall vara ungefär knytnävsstor.

KÖNSORGAN HANDJUR

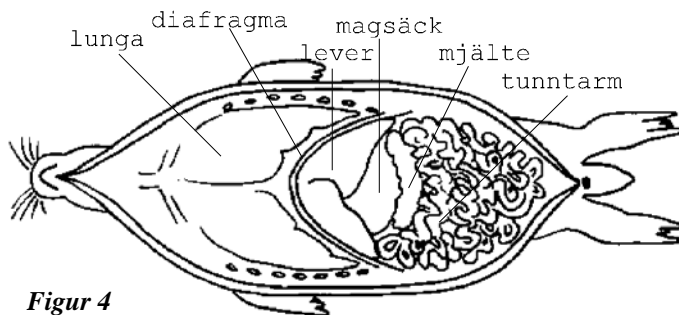

Figur 3

1. Skär loss penisbenet.
2. Skär loss testiklar med bitestiklar.

Observera att testiklarna inte är synliga utifrån. De ligger i späcket intill och i framkanten av bäckenbenet (Figur 3). Skär bort hinnan runt dem så blir de lättare att hitta!

MAG- TARMKANAL, HJÄRTA, LUNGA, LEVER OCH MJÄLTE

Figur 4

1. Utvidga längdsnittet åt sidorna så att halsmuskulatur, bröstorg och bukorgan blir synliga.
2. För att underlätta urtagningen av hjärta och lunga kan revbenen avsågas varefter "bröstbens-plattan" borttages och bröstorganen friläggs (Figur 4).

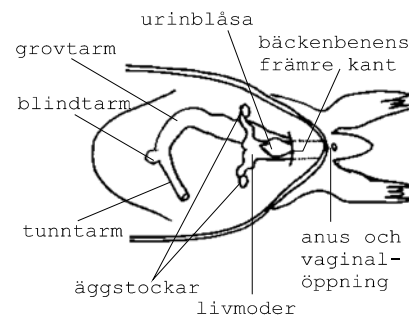
3. Gör ett snitt intill tungan på båda underkäkarnas insidor. Tag loss tungan samt mat- och luftstrupens övre del. Håll i tungan och struparna och skär ner till bröstöppningen. Fortsätt sedan att skära ut bröstorganen. Skär nära bröstkotpelaren så att stora kroppspulsådern kommer med. Skär därefter loss mellangärdet och följ med kniven kotpelaren bakåt i buk- och bäckenregionen så att stora kroppspulsådern även där frigörs. På så vis kommer alla buk- och bäckenorgan (särskilt honliga könsorgan) med vid urtagningen.

KÖNSORGAN HONDJUR

För att få med merparten av de honliga könsorganen greppas urinblåsa, livmoder och tarmens bakre del (Figur 5) och drages något framåt, varefter man skär av vid bäckenets främre kant. Livmoder, äggstockar och eventuellt foster tas tillvara.

För dig som vill reducera mängden prover

1. Öppna hjärtsäcken som omger hjärtat och skär sedan av aorta så att hela hjärtat medföljer. Skär därefter loss en lunga.
2. Levern är lokaliserad bakom diafragman i bukhålan och består av ett flertal stora lobber. Skär loss levern försiktigt genom hinnorna, se till att alla lobber medföljer.
3. Mjälten sitter intill magsäcken och avlägsnas enkelt genom att hinnorna skärs av.
4. Frigör matstrupe, magsäck samt hela tarmen i en sammanhängande del från resten av organen men låt eventuella honliga könsorgan sitta kvar.

Figur 5

UNDERKÄKE

Skär loss och dela underkåken.

SKYDDA HÄNDERNA, ANVÄND PLASTHANDSKAR!

RAPPORT

SKYTTE

Vem sköt sälen?

Namn.....

Adress.....

Postnummer, postadress.....

Telefon.....

Person- eller organisationsnummer.....

Bank (inkl.clearingnr) /Pg-nummer.....

E-post, Fax.....

JAKTEN

När sköts sälen?

Datum (år, månad, dag).....Klockan.....

Var sköts sälen?

Område (län).....

Position (longitud/latitud).....

(**Kustbevakningen:** Antal skjutna sälar/län tel: 0611-855 09 Rapportering av skjutna sälar tel: 0611-855 50)

SÄLEN

Kön

Hane Hona

Kroppslängd

.....centimeter

Späcktjocklek

.....centimeter

Kroppsvikt

.....kilo (opassad)

PROVER

När tillvaratogs nedanstående organprover?

Datum (år, månad, dag).....

Späck och Hud

Hjärta, Lunga, Lever, Mjälte

Penisben, Testiklar och Bitestiklar **från handjur**

Livmoder med äggstockar och eventuellt foster **från hondjur**

Mag och tarmkanal

Underkäke

RAPPORT & PROVER

Denna rapport skall läggas i en plastpåse och packas *tillsammans* med proverna från den säl som rapporten avser. Frågor om provtagningen kan besvaras på vardagar: 08-5195 5144